

Семенов Андрій, аспірант

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми

Концептуальні підходи до визначення моделі фінансової системи країни

Аналіз наукових джерел засвідчує перевагу двох основних підходів до визначення моделі фінансової системи країни: банкоцентричний та фондовий. Розглядаючи фінансові системи Німеччини та Японії, як класичні приклади «банкоцентричної» моделі, та США і Великобританію, як зразок «ринковоорієнтованої» моделі фінансових системи, учені наводять їх переваги та недоліки. Так, прихильники «банкоцентричної концепції» (bank-based view) фінансової системи (Ф. Аллен, Д. Даймонд, Р. Раджан, Дж. Стігліц) наголошують на позитивній ролі банків в одержанні інформації про фірми та їх керівництво, що покращує розподіл капіталу і корпоративного контролю, управління міжгалузевим ризиком та ризиком ліквідності. Крім того, банки, виступаючи в ролі коаліції інвесторів, здійснюють більш ефективний контроль за фірмами і зменшують моральний ризик.

Натомість прихильники «ринкової концепції» (market-based view) (Р. Кінг, Р. Лівайн, Р. Мертон, М. Обстфельд) зазначають, що ринок виступає більш ефективним стимулом до інвестування через доступність інформації й активнішу торгівлю цінними паперами. Це полегшує нагляд за корпоративним управлінням, процесами поглинання й управління ризиками. Недоліком банкоцентричної моделі є імовірність того, що сильні банки на основі доступу до інсайдерської інформації можуть призупиняти інновації, беручи так звану «інформаційну ренту», і захищати окремі «обрані» фірми, таємно змовившись із їх керівництвом проти інших кредиторів.

Подолати протиріччя і недоліки вищенаведених моделей може концепція «фінансових послуг» З. Боді, Р. Лівайна, Р. Мертона (financial

services view), у центрі якої фінансові умови – контракти, ринки, і посередники, які виникають, щоб усунути недоліки ринку і забезпечити надання якісних фінансових послуг. Для визначення кращої моделі фінансової системи першочергове значення має не інститут, на якому вони ґрунтуються, а середовище, в якому фінансові інститути та ринки здійснюють свою діяльність. Банки та ринки цінних паперів можуть системно працювати на розвиток економіки через взаємне «хеджування» своїх недоліків. Наприклад, ринки цінних паперів можуть підсилювати конкуренцію на ринку капіталу, надаючи альтернативні методи фінансування і, таким чином, знижуючи вплив банків на реальний сектор економіки.

Підсилює вищенаведену теорію концепція «закону та фінансів» Р. Лапорти (law and finance view), що ґрунтується на системі правового забезпечення контрактів. Відповідно, добре функціонуюча правова система покращує діяльність як ринків, так і фінансових інститутів, що стимулює ефективний розподіл ресурсів і створює передумови для економічного зростання.

Результатом фінансової глобалізації виступають останні тенденції до конвергенції моделей фінансових систем. Банкоцентричні фінансові системи набувають «ринкових» рис. Наприклад, швидке старіння населення Японії та Німеччини, що стримує економічне зростання, натомість стимулює появу пенсійних фондів американського зразка. Зростання державних видатків та потреб корпоративного сектора в капіталі зумовлює розвиток ринку цінних паперів та інвестиційних фондів.

Отже, ефективна модель фінансової системи, що відповідає економічному розвитку країни, якісна система надання фінансових послуг та законодавче забезпечення прав інвесторів – це основні фактори, які виступають єднальною ланкою між фінансовою системою, розвитком фінансових інститутів та економічним зростанням країни.

Семенов, А.Ю. Концептуальні підходи до визначення моделі фінансової системи країни [Текст] / А.Ю. Семенов // Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации : сб. трудов XIII Междунар. научно-практ. конф. асп. и студ. (23–26 марта 2011 г.). – Симферополь: Таврический национальный ун. им. В. И. Вернадского, 2011. – С. 164–165.